

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Nykytila on kuvattu esityksessä hyvin. Kaakkois-Suomen TE-toimisto tuottaa tällä hetkellä TE-palvelut kahden maakunnan, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueella. Kokemuksemme pohjalta näemme, että TE-toimiston tekemällä tiiviillä sopimus pohjaisella yhteistyöllä paikallisten sote-palvelujen (tulevat hyvinvointialueet), alueen kuntien, Kansaeläkelaitoksen, oppilaitosten ja muiden työllisyystoimijoiden kanssa, on mahdollista toteuttaa hyvää asiakaslähtöistä ja vaikuttavaa TE-palvelua ilman järjestämisvastuiden muuttamista. Tällöin yhteisen tekemisen energia voidaan kohdentaa asiakaspalveluun ja sen kehittämiseen.

TE-palveluja alettiin valtakunnallisesti toteuttaa uudella asiakaspalvelumallilla 2.5.2022 alkaen. Tavoitteeltaan hyvän asiakaspalvelumallin toimivuudesta ja vaikuttavuudesta ei voida vielä vetää johtopäätöksiä. On kuitenkin hyvä huomioida, että osaavat TE-asiantuntijat ovat keskeisessä roolissa siinä, että uudelle asiakaspalvelumallille asetetut työllisyystavoitteet saavutetaan. Mikäli tätä nyt esitettyä muutosta edistetään, tulisi muutoksen läpivieminen toteuttaa tavalla, joka turvaa hyvän, vaikuttavan ja yhdenvertaisen asiakaspalvelun TE-palveluissa niin muutokseen valmistautumisen aikana kuin sen toteutumisen jälkeen.

Myöskään meneillään olevista työllisyyden kuntakokeiluista ei vielä ole saatavissa tuloksia, joita olisi voitu huomioida esityksessä uudistusta tukevasta näkökulmasta (esimerkiksi palvelujen ja prosessien kehittyminen, eri toimijoiden roolit, rahoituksen jakautuminen). Voidaankin kysyä, mikä on perustelu kokeiluille, jos esitetty uudistus toteutetaan niiden tuloksista huolimatta?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto yhtyy Hämeen TE-toimiston lausumaan: ”Luonnoskokonaisuus hallituksen esitykseksi on keskeneräisen oloinen. Se jättää osittain vastaamatta olennaisiin

kysymyksiin kuten järjestämisvastuun tarkkaan määrittelyyn, oletettuun työllisyyden lisäämiseen, oletettuun palveluiden tehokkuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseen, yrityspalveluiden pirstoutumisen huoleen sekä asiakkaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseen.

Esitys jättää perustelematta sen, miksi toimivat palvelut olisi syytä purkaa ja hajauttaa. Esitys sisältää merkittävän laajan uudistuksen, jonka perimmäiset tavoitteet ja perusteet on esitetty vajavaisesti. TE-palvelujärjestelmää on vuosien ajan kehitetty ajanmukaiseksi ja digitaaliseksi kokonaisuudeksi. TE-asiiantuntijoilla on kyvykkyys ja halu kehittää toimintaa. Asiantuntijoiden osaaminen ja mukautumiskyky on huomioitu myös TE-palvelujen ulkoisessa arvioinnissa 05/2022 (Euroopan komissio: Euroopan julkisten työvoimapalvelujen verkosto).

Nykyisen kaltainen asiakkaan oikeus hakea palvelua muualta kuin kotikunnasta, on asiakaslähtöinen ratkaisu ja tukee työvoiman liikkuvuutta. Pieniin alueisiin ja yksiköihin pirstottu palvelukenttä rajaa asiakkaan mahdollisuuksia ja vähentää todennäköisesti työvoiman liikkuvuutta. Tämä kaikki huonontaa Suomen elinvoimaisuutta sekä houkuttelevuutta.

Yrityksille ja työnantajille suunnattuja palveluita esitys ei kuvaa. Ne ovat kuitenkin oleellinen osa nykyisiä TE-palveluita tavoitteenaan osaavan työvoiman varmistaminen yrityksille ja työnantajille. Myös muuttuva työelämä kaipaa uudenlaisia yrityslähtöisiä palveluja ja sekä kyvykkyyttä monimuotoiseen työkykyjohtamiseen.

Koemme, että tässä muodossaan esitys tulee heikentämään asiakkaiden tilannetta nykyiseen verrattuna, on kustannuksiltaan kalliimpi tapa järjestää palvelut ja lisää eriarvoisuutta.”

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 Tavoitteet:

Työllisyyden kasvun lisääminen on luonnollisestikin kannattava tavoite. Voidaanko esityksen tavoitetta 7 000–10 000 henkilön työllisyysvaikutuksesta kuitenkin pitää realistisena ja toisaalta, onko se samalla liian pieni suhteessa uudistuksen toteuttamisen vaatimaan työmäärään?

Uudistus poistaisi tällä hetkellä TE-toimistojen käytössä olevista työllistämisen edistämistä tukevista toimista ainakin kunnille ja valtiolle kohdistetun palkkatuen sekä näiden lisäksi työllisyyspoliittisen avustuksen tuomatta tilalle kuitenkin mitään uusia palveluja tai muita toimia, joilla avoimille työmarkkinoille syntyisi uusia työmahdollisuuksia.

Jos muutoksen tavoitteita tarkasteltaisiin työttömänä työnhakijana olevien henkilöiden kautta, niin Kaakkois-Suomen alueella oli toukokuun lopussa n. 5,5 % kaikista Suomen työttömistä työnhakijoista. Tavoitteena sen pohjalta voisi olla vuositasolla 385–550 lisätyöllisen kasvu alueella, jonne tämänhetkisen tiedon perusteella olisi syntymässä yhden TE-toimiston tilalle kolme uutta työvoimaviranomaista tuota kasvua tavoittelemaan. Huomioiden muutoksen läpiviemisen vaatima

työmäärä ja sen vaikutukset muutoksen aikana TE-palveluiden asiakaspalveluun (osa asiakaspalveluun tarkoitettusta työajasta kohdentuu väistämättä muutokseen valmistautumiseen), voidaan kysyä ovatko tavoitellut työllisyysvaikutukset oikeassa suhteessa valtavaan muutokseen?

Esityksen perusteella Kaakkois-Suomen alueelle olisi myös kohdentumassa tulevaisuudessa nykyistä vähemmän rahoitusta työllisyyden hoitoon. Avoimeksi jää, miten vähemmällä rahalla (vähemmän asiantuntijoita, vähemmän palveluja) saataisiin uusien työvoimaviranomaisten toimesta rakennettua nykyistä parempaa työllisyyttä? Toisaalta, jos työllisyysvaikutuksia haetaan toimijoiden yhteistyön parantamisesta, niin ovatko kunnat tällöin oikea viranomainen, mihin palvelun siirtoa ajetaan. Huomioiden TE-palvelujen asiakaskunta, niin olisiko tällöin oikeampi viranomainen ainakin monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelujen järjestäjäksi tulevat hyvinvointialueet?

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 Keskeiset ehdotukset:

Onko esitetty minimi työvoimapohja riittävän laaja? Vaarana on, että työllisyydenhoito jakaantuu liian pieniksi kokonaisuuksiksi, mikä lisää sitä, että asiakkaat eivät saa yhdenvertaista ja yhtä laadukasta palvelua eri puolella Suomea. Kaakkois-Suomen TE-toimistolla on historiansa ajalta kokemusta myös ajoista, jolloin alueellamme oli lukuisia yhden kunnan alueella toimineita työvoimatoimistoja. Näiden pienten erillisten yksikköjen ongelmina oli mm. osaamisen kapeus ja palvelujen haavoittuvuus loma- ja poissaolotilanteissa. Noiden aikojen jälkeen niin digitaaliset kuin etäyhteydellä tarjottavat palvelut ovat kehittyneet merkittävästi ja mahdollistavat sen, että palvelua voidaan isommista yksiköistä käsin tarjota asiakkaiden tarpeisiin vastaten koko alueelle. Asiakkaita voidaan myös tarvittaessa tavata TE-toimipaikoissa, lähipalvelu ei näkemyksemme mukaan nykypäivänä edellytä sitä, että jokaisesta kunnasta löytyy erillinen TE-palvelupiste.

Vaikka kannustava rahoitusmalli on lähtöajatukseltaan hyvä, Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee merkittävänä riskinä ja eriarvoisuutta aiheuttavana tekijänä sen, että esitetty kannustava rahoitusmalli käytännössä johtaisi siihen, että vain suoraan avoimille työmarkkinoille työllistyvät olisivat tulevaisuudessa ”tärkeitä” asiakkaita. Koska kannustava rahoitusmalli tosiasiaassa vähentäisi rahoitusta niiltä alueilta, joilla on jo ennestään huonommat työllistymismahdollisuudet, niin se tulisi näkemyksemme mukaan väistämättä johtamaan asiakkaiden yhdenvertaisuuden vaarantumiseen.

Näemme myös, että rahoituksen kohdentumisen perusteita tulisi tarkastella uudelleen; alueen työttömyydellä tulisi olla suurempi merkitys. On melko kohtuutonta ja eriarvoisuutta kasvattavaa, että rahoitus olisi vähenemässä niillä alueilla, joilla muutoinkin menee eri mittareilla huonommin ja vastaavasti kasvamassa elinvoimaisimmilla alueilla. Mahdollisen rahoitusta leikkaavan vaikutuksen tulisi toteutua merkittävästi uudistuksen toteutumisen jälkeen, jotta uusilla työvoimaviranomaisilla olisi mahdollisuus aidosti kehittää palvelua, prosesseja ja toimintaa kokonaisuudessaan ilman rahoituksen niukkenemiseen liittyvää painetta toiminnan leikkaamiseen (siirtyvän TE-henkilöstön ja hankittavien TE-palvelujen vähentäminen).

Esitys huomioi ja tunnustaa yhdenvertaisuuteen ja palvelujen tuottamiseen liittyviä riskejä, joihin liittyen oltaisiin perustamassa asiaa valvova elin. Huomioiden syntymässä olevien uusien

työvoimaviranomaisten runsaus ja se, että työvoimaviranomainen voisi esityksen perusteella hoitaa palvelua asiakkaiden yhdenvertaisuus vaarantaen kaksikin vuotta ennen kuin asiaan puututtaisiin, voidaan kysyä, onko tämä riittävää vai tulisiko mahdollisten riskien toteutumista estää vahvemmin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Uudistuksen tavoitteiden valossa (nykyistä useampien työnhakijoiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille) on melko huolestuttavaa, että esityksen perusteella vaikutukset yrityksiin näyttäytyvät melko vähäisinä ja oletuksiin pohjautuvina. Uudistuksen ei arvioida parantavan osaavan työvoiman saatavuutta?

Toisaalta esityksessä ei myöskään tarkastella vaikutuksia nykyisin TE-palveluita (valmennukset, asiantuntija-arvioinnit, TEM-rahoitteiset työvoimakoulutukset) tuottaviin palveluntuottajiin. Kaakkois-Suomen TE-toimisto jakaa ELY-keskusten lausunnossaan esiin tuoman näkemyksen ”esityksen mukaan tulevilla työvoimaviranomaisilla on erittäin paljon vapauksia palvelujen tuottamistapojen osalta ja mahdollisuus tuottaa kaikki palvelu omana tuotantona. Tästä syystä olisi erittäin perusteltua tarkastella muutoksen vaikutuksia myös palveluntuottajiin ja palvelumarkkinoihin. ”

Huomioiden se, että työvoimaviranomaisten suoraan työnhakijoiden työllistymiseen liittyvästä keinovalikoimasta olisi esitetyn perusteella poistumassa palkkatuki kunnille, työllisyyspoliittinen avustus ja työllistäminen valtionhallintoon ja se, ettei esityksessä laiksi työvoimapalveluiden järjestämisestä tai muissakaan lakimuutosesityksissä ole esitetty uusia palveluja tai muitakaan selkeitä toimia, joilla avoimille työmarkkinoille syntyisi uusia työmahdollisuuksia, joihin työnhakijat voisivat työllistyä, jää jokseenkin epäselväksi, mihin oletettu työllisyyden kasvu pohjautuu.

Koska monille alueille kohdentuisi tulevaisuudessa aiempaa vähemmän julkista rahoitusta ja keinovalikoimasta poistuisi työllisyyspoliittiset hankkeet, joilla on ainakin Kaakkois-Suomen TE-toimiston alueella ollut merkittävä rooli pitkäaikaistyöttömien, nuorten ja osatyökyisten työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksien kehittämisessä sekä työkyvyn ja osallisuuden ylläpitämisessä, uudistuksen vaikutuksia olisi ollut hyvä tarkastella millaisia suoria tai välillisiä vaikutuksia uudistuksella on alueiden hyvinvointiin (työnhakijoiden kokemaa osallisuutta, syrjäytyminen) ja siihen liittyviin kustannuksiin.

Esityksessä esiin nostetut riskit ovat kaikki varteenotettavia, niiden tunnistaminen esityksessä ei itsestään niitä poista. Mihin toimiin ryhdytään, jotta riskit eivät toteudu? Kaakkois-Suomen TE-toimisto yhtyy Uudenmaan TE-toimiston havaintoon siitä, ettei ”esitysluonnoksessa ole käsitelty perustuslain (PL) 6 §:n yhdenvertaisuuden toteuttamista omana kohtanaan, vaan vain viittauksina kohdissa Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu ja Kuntien tehtävät ja rahoitusperiaate. Suhde perustuslakiin luku vaikuttaa keskittyvän tältä osin erityisesti vain kuntien itsehallintoon (PL 121 §), jättäen huomioimatta riittävässä määrin työvoimapalveluiden henkilöasiakkaiden perusoikeuksien toteutumisen. Esitysluonnoksen taulukkomuodossa esitetystä riskiarviosta (s. 134) ei ole mainittu työnhakijoiden perusoikeuksien toteutumiseen liittyviä riskejä lainkaan.”

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

Esityksessä ei ole tarkasteltu muuna toteuttamisvaihtoehtona nykyisen järjestelmän säilyttämistä. Huomioiden aiempien kuntien työllisyyskokeilujen tulokset ja heikkoudet sekä se, ettei vielä ole saatu tuloksia meneillään olevista työllisyyden kuntakokeiluista, voidaan kysyä: miksi ei?

Kaakkois-Suomen TE-toimistolla on historiansa kautta kokemusta palvelujen järjestämisestä niin pieninä yhden kunnan alueella järjestettävänä palveluina kuin kahden maakunnan laajuisena täyden palvelun TE-toimistonakin. Vielä 2000-alkupuolella alueellamme toimi lukuisia eri työvoimatoimistoja. Kokemuksemme on, että laadukkaiden, yhdenvertaisten ja tehtäväkenttään liittyvien lakien mukaisten palvelujen järjestäminen edellyttää sitä, että vastuu järjestämisestä lepää riittävän laajojen harteiden varassa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

Kaakkois-Suomen TE-toimiston näkemyksen mukaan yhdenvertaisuus ei uudessa mallissa toteudu (PL 6§). Se, että esitys huomioi ja tunnustaa tämän osittain ei poista ongelmaa. Myöskään valvovien elimien perustaminen ei ole näkemyksemme mukaan riittävä ratkaisu asiaan.

Kaakkois-Suomen TE-toimisto yhtyy Uudenmaan TE-toimiston huomioihin, jotka tuovat esiin sen, että ”lakiehdotus ei ole siinä määrin yhteiskuntakehityksen vaatima, että se oikeuttaisi yhdenvertaisuusperiaatteen heikentämiseen. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, ettei kyseessä olevaa yhdenvertaisuusperiaatteen heikennystä ole riittävällä laajuudella perusteltu välttämättömäksi.

Esitysluonnoksessa todetaan, että kunnilla on käytännössä hyvin erilaiset mahdollisuudet sopeuttaa talouttaan ja selviytyä palveluvelvoitteistaan. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan esitysluonnoksen perusoikeuksien (erityisesti yhdenvertaisuus) heikentäminen ei ole oikeassa suhteessa uudistuksella tavoiteltuun päämäärään nähden. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että esitysluonnosta tulisi täydentää vaikutusten arvioinnilla erityisesti yhdenvertaisuuden toteutumisen osalta, ottaen huomioon PL 6 ja 18 §. ”

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Laissa, joko 1 luvussa tai omassa luvussaan, tulisi tyhjentävästi määrittää, mitä ovat valtakunnalliset julkiset työvoimapalvelut ja niihin liittyvät järjestämisvastuut. Tämä lakiesitys jättää hyvin avoimeksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksen ja ELY-keskuksen roolit ja tehtävät uudistuksen jälkeen, vaikka molempiin on esityksen perusteella siirtymässä TE-toimistojen nykyistä henkilöstöä hoitamaan niihin keskittymässä olevia tehtäviä.

Muutosturva todetaan lakiesityksessä vain 3 §:ssä yhtenä määritelmänä. Koska muutosturvatilanteet vaikutuksineen ulottuvat tyypillisesti usean kunnan alueelle ja tulevaisuudessa todennäköisesti myös usean työvoimaviranomaisen alueelle toimintamallia olisi hyvä määrittää tarkemminkin kuin vain yhteisen käsitteen kautta.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Huomioiden sen, että käytännössä suurin osa Suomen kunnista ei pienen kokonsa vuoksi tosiasiasa saisi järjestämisvastuuta oman kuntansa alueen työllisyyspalveluista, on jokseenkin vaikea nähdä, miten ne hyötyisivät muutoksesta nykyjärjestelmään ja sen kehittämiseen verrattuna.

Esitysluonnoksen mukaan TE-palvelut siirtyvät palvelusisältöjen ja -prosessien osalta uusille työvoimaviranomaisille pääasiassa nykymuodossaan. Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee, että 20 000 henkilön työvoimapohja on vähimmäisvaade, jotta työvoimaviranomaisilla on tarvittava toimintakyky palveluiden järjestämiselle ja palveluprosessien toteuttamiselle.

Esityksen perusteella merkittävänä riskinä on asiakkaiden yhdenvertaisuuden vaarantuminen (mm. minimitasoa sille, mitä/kuinka paljon työvoimapalveluja kaikkien työvoimaviranomaisten tulee tarjota, ei ole määritetty selkeästi) ja kuntien hyvin erilaiset mahdollisuudet sopeuttaa talouttaan ja selviytyä palveluvelvoitteistaan. Uudistukseen liittyvänä riskinä on myös TE-toimiston kunnille siirtymässä olevan henkilöstön työ- ja toimintakyvyn ja sen myötä asiakaspalvelun turvaaminen uudistukseen valmistautumisen ja sen käynnistymisen aikana.

7 §:ssä todetaan, että kotikunnan on korvattava työvoimakoulutuksesta aiheutuneet kustannukset koulutuksen järjestävällä työvoimaviranomaiselle. Tämä varmasti on perusteltua alueellisen liikkuvuuden ja työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Samaan aikaan voidaan kuitenkin kysyä, onko todella tarkoitus, että haastavammassa työmarkkinatilanteessa olevat alueet joutuvat tukemaan paremmassa työmarkkinatilanteessa olevien alueiden rekrytointiin painottuvia työkoulutuksia

osallistumalla niiden hankintakustannuksiin ja maksamalla todennäköisesti myös ainakin osan henkilön työttömyysetuuteen liittyvistä kustannuksista.

Huomioiden sen, että kunnalla on mahdollisuus sopimuksella siirtää järjestämisvastuulleen kuuluvia tehtäviä jonkin muun osapuolen järjestettäväksi, esitys ei vastaa tyhjentävästi kysymykseen siitä, voiko samalla työllisyysalueella toimia useampi työvoimaviranomainen (järjestämisvastuussa oleva jakaisi osan vastuusta jollenkin, joillekin muille osapuolista).

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Voidaanko ohjauksella velvoittaa itsenäisiä kuntia toimimaan valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti? Kaakkois-Suomen TE-toimisto yhtyy ELY-keskusten näkemykseen siitä, että ”jos valtakunnallisia tavoitteita asetetaan, olisi tärkeää määritellä myös menettelytavat työvoimaviranomaisten sitouttamiselle, seurannalle ja jatkotoimille tavoitteiden saavuttamisen tai saavuttamatta jäämisen osalta.”.

Kaakkois-Suomen TE-toimiston näkemyksen mukaan ohjaus- ja valvontamekanismin, joilla voidaan puuttua tilanteeseen, jossa työvoimaviranomaisen kyky järjestää palveluja tai asiakkaiden yhdenvertaisuus valtakunnallisesti tarkasteluna on heikentynyt, tulisi kyetä toimimaan huomattavasti esitettyä nopeammin. Tämä on tärkeää huomioiden myös se, että työttömyyden pitkittyminen kasvattaa merkittävästi myös syrjäytymistä ja siihen liittyviä yksilön ja yhteiskunnan taloudellisia ja hyvinvointikustannuksia.

Miten määritetään 5 §:ssä vertauspohjana käytettävät vastaavat työvoimaviranomaiset? Jos tarjottavien työvoimapalvelujen minimitasoa ei ole määritetty, miten kykyä järjestää niitä voidaan vertailla? Luoko se, että esityksen perusteella rahoitusta olisi tulevaisuudessa kohdentumassa vähemmän, niille alueille, joilla ei jo entuudestaankaan eri mittareiden kautta tarkasteltuna erityisen hyvin, jo asetelmana pohjan sille, että näiden työvoimaviranomaisten kyky järjestää palveluja vaarantuu.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Työvoimapalveluiden pirstoutuessa eri työvoimaviranomaisten vastuulle hoitoon tulee jatkossa lain soveltamis- ja menettelytapaohjeisiin kiinnittää erityistä huomiota niiden yksityiskohtaisuudenkin kannalta, jotta asiakkaiden palveluprosessi ja kohtelu on yhdenvertaista valtakunnallisella tasolla ja lakia tulkittaisiin mahdollisimman tasa-arvoisesti ja samankaltaisesti kaikkien työvoimaviranomaisten toimesta.

Kaakkois-Suomen TE-toimisto kiinnittää huomiota 1 §:n osalta siihen, että nykyisin ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen järjestämän ja ylläpitämän tietovaranto tulisi säilyä valtakunnallisena työnhakijoille käytössä, jotta valtakunnallisesti kaikilla henkilöillä on yhtäläinen mahdollisuus ilmoittautua työnhakijaksi. Vaikka työvoimaviranomaiset voisivat hankkia oman asiakastietojärjestelmän, niin työnhakijoille näkyvän tietopalvelun toivotaan pysyvän valtakunnallisesti samana.

Työvoimaviranomaisen velvollisuudet 14 §:ssä todetaan, että valtionosuus on kunnan yleiskatteellista rahaa, jonka kohdentamisen kunta itse päättää ja että kunnan tulisi pyrkiä kohdentamaan rahaa työvoimapalveluihin. Kuinka voidaan taata se, että kunta kohdentaa valtionosuuden työvoimapalveluihin, jotta kunnasta ja työllisyysalueesta riippumatta työnhakijat ja yritykset saavat tarvitsemansa palvelut? Lain sanamuoto ”kunnan tulisi pyrkiä” antaa kunnille ja työvoimaviranomaisille paljon vapautta valtionosuuden käytöstä, joka ei aja tuottavan työnvälityksen ideaa, jota työvoimaviranomaisen tulisi kaikissa toimissaan edistää.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

5 luvun 1 § toteaa, että Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksella (KEHA) olisi osa kansainvälisen rekrytoinnin palveluja, miten ja millaisia tehtäviä KEHA tulisi hoitamaan? Nämä valtakunnalliset tehtävät, roolit ja vastuut tulisi avata tyhjentävästi esimerkiksi luvussa 1 tai omana lukunaan. Miten voidaan taata se, että yksittäinen työnhakija-asiakas saa kansainvälisen rekrytoinnin ja työnvälityksen palvelut käyttöönsä riippumatta siitä, missä päin Suomea hän asuu? Jo nykyisellään työnvälityksessä on kritisoitu työvoiman liikkuvuuteen kannustamisen vähäisyyttä. Kun työvoimaviranomainen on yksittäinen kunta tai työllisyysalue, kuinka tämän ongelman korjaantuminen huomioidaan lakia säätäessä? Yksittäisen kunnan kannalta liikkuvuuteen kannustaminen on lakiehdotuksen näkökulmasta negatiivinen, sillä esimerkiksi työnhakijan siirtyessä toisen kunnan alueelle rekrytointikoulutukseen, lähtökunnan tulisi maksaa henkilön koulutus, vaikka työvoima siirtyy koulutuksen jälkeen pois kunnasta.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Työkokeilun enimmäiskeston leikkaaminen kuuteen kuukauteen on huomattava ja moneen asiaan vaikuttava heikennys. Kaakkois-Suomen TE-toimiston näkemyksen mukaan esitetty kannustava rahoitusmalli toimii hyvänä pontimena sille, että työkokeilujaksojen kestot toteutuisivat tarkoituksenmukaisina siten, että kokonaiskesto määrittäisi kunkin asiakkaan tarpeen pohjalta.

Vaikka työkokeilua käytetään perusmerkityksessä ura- ja ammatinvalintavaihtoehtojen selvittämiseen sekä työmarkkinoille paluun tukemiseen, on käyttötarkoitus ollut laajempi poissulkematta perusmerkitystä. Esimerkiksi maahanmuuttaja-asiakas on voinut olla työkokeilussa parantamassa käytännön suomen kielen taitoa kotoutumiskoulutuksen moduulien välillä, ja samalla päässyt tutustumaan suomalaiseen työelämään. Myös nuorten asiakkaiden kohdalla on korostunut ura- ja ammatinvalintavaihtoehtojen selvittämisen ohella työmarkkinavalmiuksien hankkiminen. Paikallaan on työkokeilu ollut myös vastavalmistuneen kohdalla, jos on ollut epäily, ettei vastasuoritetusta tutkinnosta huolimatta alan perustaidot ole hallussa. Edellä kuvatuissa tapauksissa työkokeilulla aloitettu polku ei välttämättä selviä kuudessa kuukaudessa.

Kerrannaisvaikutuksena työkokeilun enimmäiskeston leikkaaminen voi aiheuttaa paikkakunnilla toimivien työpajojen toiminnan supistumista. Työpajat ovat toimineet juuri sellaisina matalan kynnyksen paikkoina, joissa on ollut turvallista mm. opetella suomen kieltä ja työmarkkinavalmiuksia. Pajat ovat toimineet myös portteina (hyvien työnantajayhteyksiensä vuoksi) alakohtaisiin työkokeilupaikkoihin. Enimmäiskeston leikkaaminen voi aiheuttaa myös painetta muihin kuin asiakkaan palvelutarpeen mukaisiin palveluihin: paine voi kohdistua esim. kuntouttavaan työtoimintaan.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

7 luvun 1 §:ssä todetaan, että ”työvoimaviranomainen ei voi järjestää koulutusta, jonka tavoitteena tutkinnon tai sen osan suorittaminen”. Osalla alueista on kaavailuja työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtämisestä koulutuskuntayhtymille, joilla on ammatillisista koulutuksista annetun lain mukainen tutkintokoulutuksen järjestämislupa siihen liittyvine valtionosuuksineen (ml. valtionosuusrahoitteinen työvoimakoulutus). Nämä koulutuskuntayhtymät ovat yhtiöittäneet erillisiksi kokonaisuuksista tällä hetkellä kilpailuilla markkinoilla toteutettavat palvelut ja voivat toimia niiden osalta palveluntuottajina mm. TE-toimistojen ja ELY-keskusten tällä hetkellä asiakaskunnalle hankkimat ei-tutkintotavoitteiset työvoimakoulutusten, valmennusten ja asiantuntija-arviointien osalta. Mikäli järjestämisvastuu annettaisiin koulutuskuntayhtymälle, tulisiko sen toiminnassaan eriyttää työvoimaviranomaistehtävät, ammatillisen koulutuksen järjestämisen tehtävät ja kilpailuilla markkinoilla toimiminen toisistaan? Onko vaarana, että syntyy rakenteita, joissa viranomaisrooli ja palveluntuottajan rooli ovat epäselviä.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

2 § Tuettavien opintojen laajentaminen vapaan sivistystyön luku- ja kirjoitustaidon opintoihin on tarpeellinen lisäys. Kotoutumisajalla hankittu osaaminen voi olla riittämätöntä, kun opiskelun polut ammattiin ja työllistymiseen eivät kulje suoraan henkilökohtaisista pätevistä syistä (esim. lakiluonnoksen mukaan sairaus). Tarpeellista on tässä huomioida myös muut pätevät syyt (esim. perhevapaat), jolla turvattaisiin kotona pidempään olleiden vanhempien asemaa myös tasa-arvoisuus huomioiden.

2 §:n olisi jatkossa myös hyvä huomioida kotoutumisajan jälkeisten maahanmuuttajien mahdollisuudet osallistua heille suunnattuihin tutkintokoulutuksiin valmentaviin opintoihin silloin, kun koulutuksen puuttuminen on ammatilliseen koulutukseen esteenä ja kotoutumiskoulutukset eivät enää ole vaihtoehtona, mutta kielitaito estää ammatillisen kehittymisen.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Kaakkois-Suomen TE-toimisto olettaa, että tämän lakikokonaisuuden osalta huomioidaan valmisteilla olevaan palkkatukiudistukseen liittyen toukokuussa 2022 annetut lausunnot.

Palkkatuki on yksi keskeinen väline uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. 3 § osalta esityksestä ei tule ilmi, miten kunnan työllistäminen tulee jatkossa tapahtumaan, mikäli kunnalle ei voida myöntää palkkatukea. Kunta työllistää kuitenkin määrällisesti eniten palkkatuella, eikä tuota määrä tule korvaamaan hyvinvointialueet tai yritykset. Palkkatukea ei voisi jatkossa myöntää myöskään valtiolle. Näillä työnantajaan liittyvillä rajauksilla heikennetään työvoimaviranomaisten mahdollisuuksia tukea yksilöllisesti erilaisia taustoja ja tavoitteita omaavia työttömiä työnhakijoita kohti avoimille työmarkkinoille työllistymistä.

Jatkossa työnantajan tulee tehdä korvaavat rekrytoinnit irtisanottujen tilalle ennen palkkatukihakemuksen tekemistä. Tämä mahdollistaa palkkatuen myöntämisen myös isompien, koko maan laajuudella toimivien työnantajille, mutta millä keinoin työvoimaviranomaiset voivat valvoa työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrää? Vai luotetaanko tässä edelleen hakemuksessa ilmoitettuun tietoon?

Työnantaja voi jatkossa saada palkkatukea vain kerran samasta henkilöstä. Tällä tulee olemaan vaikutusta aloihin, jossa urakka- tai kausiluontoisuudesta johtuen työtä on hankala suunnitella ja tehdä yhtäjaksoisia työsopimuksia. Työtä voisi siis olla tarjolla enemmänkin, mutta lyhyemmissä jaksoissa ympäri vuotta. Palkkaako työnantaja edes lyhyempään työsuhteeseen, jos mahdollisuutta jatkoon tai toiseen pätkään ei ole? Toisaalta tämä estää sen, että työtön työnhakija ei voi odotella pääsevänsä samaan työpaikkaan tietyn kestoisen työttömyysjakson jälkeen, vaan kannustaa etsimään työpaikkaa muualtakin.

8 §: osalta Kaakkois-Suomen TE-toimisto pitää hyvänä sitä, että uudistus tuo 100 % tuen piiriin mahdollisesti uusia toimijoita, joilla ei nykyisen lainsäädännön takia ole ollut mahdollista hyödyntää 100 % tukea. Elinkeinotoiminnan käsitteen korvaamisella taloudellisen toiminnan käsitteellä yhdenmukaiseksi EU:n valtioneuvoston päätöksen kanssa tulee olemaan suuri vaikutus varsinkin Kaakkois-Suomen alueella toimivien yhdistysten ja säätiöiden toimintaan. Usealla toimijalla on pelko toiminnan päätymisestä, työllistettävien määrä tulee vähenemään rajusti ja huolena on se, että pystyykö toimijat takaamaan tuella palkattujen ohjaamisen ja tuen samalla tavalla kuin nykyään. Toteutuessaan kaavailtu palkkatuen uudistus tulee Kaakkois-Suomen alueella heikentämään myös tälle uudistukselle asetettujen työllisyystavoitteiden saavuttamista.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Esitetty malli useamman eri rekisterin käytöstä asiakastietojen käsittelyssä nähdään käytännössä mahdottomana. Eri työvoimaviranomaiset voivat esityksen mukaan käyttää myös omia hankkimiaan tietojärjestelmiä, jotka ei ainakaan esityksen mukaan ole velvoitettu keskustelemaan valtakunnallisten järjestelmien kanssa. Kuinka siirretään tietoa eri viranomaisten kesken esim. työvoimaviranomaisen ja työttömyysetuuden maksajan välillä? Kuinka mahdollistetaan asiakkaan asioinnin sujuva siirtyminen toisen työvoimaviranomaisen alueelle?

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Palvelualueen käytön valvonta ja yhdenmukaisen toimintamallin määrittäminen nähdään todella ongelmallisena, mikäli alustan toteuttaja saadaan valita vapaasti.

Kehitysehdotuksena esitetään, että työvoimaviranomaiselle lisätään vähintään katseluoikeudet TYPPI-järjestelmään.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Esityksessä on melko yleisluonteisella tasolla ja epäselvästi tuotu esiin se, mitä tehtäviä tosiasiasa hoidettaisiin ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA) toimesta valtakunnallisesti tai siirtyisi TE-toimistoilta ELY-keskuksen hoidettavaksi (ELY). Epäselkeys tehtävistä ja työnjaosta KEHAN, ELYn ja työvoimaviranomaisten välillä ei ole omiaan edistämään yhteistyötä. Myös perusteet sekä sille, miksi tiettyjä tehtäviä ollaan keskittämässä KEHAan tai siirtämässä ELYyn, ja sille mihin siirtyvien resurssien määrät pohjautuvat, eivät ole kaikilta osin selkeät. Kokonaisuutta voisi selkeyttää, mikäli Lakiin työvoimapalvelujen järjestämisestä tuotaisiin selkeästi omana kokonaisuutenaan myös näkyviin valtakunnallisesti ELY-keskuksen tai KEHAN järjestäväksi annettavat julkisen työvoimapalvelujen tehtäväkenttään kuuluvat tehtävät.

Esityksen mukaan KEHA hoitaisi valtakunnallisia kansainvälisen rekrytoinnin palveluja. On hyvin ymmärrettävää, että KEHalla voisi tarvittaessa olla kansainvälisen rekrytoinnin palveluun liittyvää koordinoivaa roolia. Huomioiden kuitenkin sen, miten kiinteästi kansainvälisen rekrytoinnin tehtäviä hoitavat ns. EURES-asiantuntijat kytkeytyvät tälläkin hetkellä alueilla paikallisten työnantaja-

asiakkaiden palveluun ja tukevat henkilöasiakaspalvelua tekevien asiantuntijoiden kansainväliseen rekrytointiin ja liikkuvuuteen liittyvän osaamisen ylläpito, perustetta tehtävien valtakunnalliselle hoitamiselle ja esitetyille resurssisiirroille TE-toimistosta KEHAan tulisi tarkastella uudelleen.

Lakiesityksessä 3 a §:n 5) kohdassa mainitut työttömyysturvatehtävät on syksyllä 2020 keskitetty TE-toimistoista valtakunnallisesti Uudenmaan TE-toimiston hoidettavaksi. On liian varhaista arvioida, onko keskittämällä saavutettavissa sille ajateltuja etuja, jotka puoltaisivat tehtäväkokonaisuuden siirtoa KEHAN vastuulle. On kuitenkin nähtävissä, että siirron myötä käsittelyajat ovat pitkittyneet toiminta-alueemme osalta. Käsittelyaikojen pitkittyminen on kasvattanut asiakkaiden epätietoisuutta ja siihen liittyvien yhteydenottojen määrää. Myös ns. peruslausunnot, jotka annettaisiin työvoimaviranomaisen toimesta, edellyttävää laajaa työttömyysturvalain ja sen soveltamisen ymmärrystä. Keskittämisen myötä ns. peruslausuntoihin tarvittava tukea on jouduttu lisäresursoimaan Kaakkois-Suomen TE-toimistossa, koska valtakunnallisesti keskitetyn palvelun tuki päivittäin esiin nousevissa kysymyksissä ei ole riittävää ja tarpeellisen viivytyksetöntä. Mikäli nämä tehtävät keskitetään KEHA-keskukseen, tulisi sieltä varmistaa tarvittava tuki työvoimaviranomaisille niille kuuluvien työttömyysturvatehtävien sujuvaan ja viivytyksettömään hoitamiseen.

Ilmeisesti perusteluissa KEHAan esitetty TE-live-tehtäväkokonaisuus sekä tällä hetkellä Onni-hankkeen kautta TE-toimistossa on sisällytetty lakiesityksessä 3 a §:n 7) kohdan alle eli erikseen säädettyihin tai TEMin määräämiin tehtäviin. TE-live-toiminnan osalta voi toki olla, että KEHA-keskuksessa voisi olla toimintaa tukevaa resurssia, mutta jos laissa työvoimapalvelujen järjestämistä ei ole määritelty työvoimaviranomaisten tehtäviin TE-live-toimintaa, niin mihin tarvitaan sen tukea ja koordinaatiota. Toisaalta TE-live-toiminnalla on vahva kytkös paikallisiin työnantajapalveluihin, jolloin sen toteuttamisen keskittäminen KEHAN hoidettavaksi ei myöskään vaikuttaisi tarkoituksenmukaiselta.

Huomioiden suunnitellut alueellisten työvoimaviranomaisten tehtävät ja uutena esitetty nuorten monialaisen tuen yhteispalvelu, olisi yhteistyön ja arjen toiminnan näkökulmasta varsin erikoista, että nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden valmennuksen (nyt Onni-hankkeen alla) toteutus ei olisi työvoimaviranomaisen tehtävä, vaan lain työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta 17 §:ssä esitetyllä tavalla KEHAN tehtävä. Esitys perusteluteksteineen jättää myös melko hämäräksi sen, mitä em. lain 18 §:ssä esitetty KEHAN monialaisen palveluiden kehittämisen tuen tarjoaminen tosiasiaa pitäisi sisällään.

Laki esityksessä ei olla esitetty ELY-keskuksille uusia yrityksen kehittämispalveluihin liittyviä tehtäviä, minkä vuoksi tarve siirtää nykyisiä TE-toimiston yrityspalveluresurseja hoitamaan ELY-keskuksiin noita tehtäviä jää esityksessä avoimeksi. TE-toimistojen toimivien yritysten palvelulla on kiinteä yhteys alueiden työnantajien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja TE-toimistoilta työvoimaviranomaisille siirtymässä olevaan työnvälitystehtävään. Huomioiden sen, että työllisyyden vahvistaminen on keskeisessä roolissa siinä, että uudistuksessa päästään tavoiteltuihin tuloksiin, työnantaja- ja yrityspalvelujen resurssia ja sieltä työvoimaviranomaisille siirtymässä olevaa osaamista ei tulisi heikentää siirtämällä näitä henkilöresursseja ELY-keskuksiin.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Huomioiden sen, että esitettyjen valtionosuuksien määräytymistekijöiden pohjalta alueellemme kohdentuva rahoitus olisi vähenemässä ja samaan aikaan vaikuttaisi siltä, että rahoitus olisi kasvamassa paremmat työllistymismahdollisuudet omaavilla alueilla, rahoituksen kohdentumista tulisi tarkastella uudelleen. Työvoimapolitiikkaa käyttävät pääasiassa työttömät, vaikka TE-toimistojen asiakkaina ja palveluprosessien mukaisesti haastateltavina on myös lukuisa määrä työssä ja palveluissa olevia työnhakijoita. Esityksen mukaan rahoitus kunnille palvelujen järjestämiseen määräytyy ensisijaisesti työikäisen väestön perusteella. Muuttaako henkilö elinvoimaisemmalle alueelle työvoimapolitiikan perässä? Olisiko palvelu kuitenkin kohdennettava enemmän sinne, missä on työttömyyttä?

Ehdotettuun laskennalliseen rahoitukseen siirtymiseen olisi Kaakkois-Suomen TE-toimiston näkemyksen mukaan hyvä käyttää merkittävästi pidempää siirtymäaikaa, jotta alueilla ehditään tekemään tarvittavia kehittämistoimia ja nähdä niiden vaikuttavuutta.

Laki työttömyysturvain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA) hoitaisi työttömyysturvaa harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen. Työvoimaviranomainen antaisi työvoimapolitiittiset lausunnot tilanteista, joihin liittyy vähäistä harkintaa tai ei harkintaa. Työnhakijoiden työttömyysturva-asian ratkaisu edellyttää työnhakijan kuulemistakin. Useissa tilanteissa ratkaisun arviointiin liittyy annetun selvityksen lisäksi myös asiakastietojärjestelmään tehdyt kirjaukset. KEHA:n tulisi tämän vuoksi olla pääsy työvoimaviranomaisen asiakastietojärjestelmiin. Tärkeänä nähdään yhteistyö ja vuorovaikutus työvoimaviranomaisten ja KEHA:n välillä, jotta asiakkaiden työttömyysturvaprosessia toteutetaan tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti kaikilla alueilla.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

Jos uudistus ei onnistu tavoitteissaan, niin porrastettuun työttömyysetuuksiin liittyvän rahoitusvastuuseen liittyy riski muiden kuin kasvukeskusten kuntien talouden kurjistumisesta entisestään. Eritoten kunnat, joihin on kohdistunut jo aiemmin rakennetyöttömyyttä, voisivat jäädä tässä uudistuksessa ”käräjiksi”, niiden kohdalla työllistymismahdollisuudet ylipäättään ja erityisesti ns. vaikeasti työllistyvien työttömien osalta voivat olla jo entuudestaan muita alueita heikommat. Samalla, kun ko. alueilta vähennetään myös muuta palvelujen järjestämiseen liittyvää rahoitusta, negatiivinen kierre voi pahentua entisestään.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

TE-toimistojen lupayksiköiden työtehtäviin kuuluu paljon muutakin kuin ns. saatavuusharkinta. TE-toimistot tarkastelevat laaja-alaisesti työnantajien kykyä toimia työnantajina, työehtosopimusten tuntemusta, alan oikeellista palkkausta ym. Ihmiskaupan riskit kasvavat, kun suuri osa hakemuksista käsitellään mahdollisimman yksioikoisesti ja nopeutetusti ja osapäätösharkinta poistuu.

Esityksessä ei ole tarkasteltu muuna toteuttamisvaihtoehtona nykyisen järjestelmän säilyttämistä. TE-toimisto on toiminut tehokkaasti myös ihmiskaupan ehkäisijänä, ilmoittamalla huomioistaan AVI:lle tarkastusta varten, sekä lähettämällä lisätietopyyntöjä työnantajille koskien työehtoja ja palkkausta. TE-toimistot myös vastaanottavat ja kirjaavat UMA-järjestelmään työnantajien lähettämät työntekijäilmoitukset, joita AVI käyttää myös tarkastuksissaan. Työnantajan on toimitettava työntekijäilmoituksen aina palkatessaan henkilön kolmansista maista. Ilmoituksia tuli valtakunnallisesti vuonna 2021 noin 8000 kappaletta.

Muutoksessa ei ole tarkasteltu kriittisesti sitä, josko nykymalli, jo lisääntyneellä digitalisaatiolla sekä toiminnan yhdenmukaistamisella olisikin toimiva ratkaisu työperäisten oleskelulupien käsittelyssä. TE-toimistot ovat saaneet käsittelyaikojaan lyhennettyä huomattavasti jatkuvalla vuoropuhelulla toimistojen kesken sekä toiminnan virtaviivaistamisella ja yhtenäistämällä valtakunnallisesti. Osapäätösharkinnan poistamisen vaikutukset lupaprosessin nopeutumiseen vaikuttaa lähinnä oletuksiin pohjautuvalta. Tälläkin hetkellä on tunnistettu se, että edustustojen toiminta sekä Migrin vajaat resurssit hidastavat lupaprosessia eniten.

TE-toimistojen työlupayksiköiden roolin hävittäminen ei varmuudella tuo minkäänlaista nopeutumista käsittelyyn ja voi heikentää työluvan hakijan asemaa niin työmarkkinoilla kuin työnantajayrityksissäkin. Myös alueiden erityispiirteiden tuntemus sekä paikallistuntemus katoaa.

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

Esitystä yritysten kehittämispalveluiden maksatuksen siirtämisestä ELY-keskusten alaisuuteen pidetään perusteltuna. Samoin lisäys muutoksenhakuoikeuden mahdollistamisesta asiakkaalle myös kehittämispalveluiden kohdalla on oikeasuuntainen. Mahdollinen muutos kehittämispalveluiden valtionosuuden maksatustoimintojen keskittämisestä yhdelle ELY-keskukselle lisäisi palveluiden ruuhkautumisen riskiä sekä vähentäisi toimintaympäristön tuntemusta liittyen yritysasiakkaiden kehittämistarpeiden arvioimiseen.

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki erityisopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

**Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta**

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

**Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Henkilöstösiirroissa valtiolta työvoimaviranomaisille olisi hyvä noudattaa suoja-aikaa, joka turvaisi siirtyvien palvelujen toteuttamisen uusien työvoimaviranomaisten toimesta – siirtyvä tehtäväkenttä on hyvin laaja, siihen liittyvä lainsäädäntö monimutkainen ja asiakaspalvelun toteutus vaatii osaavaa työvoimaa. Tämä tukisi myös muutoksen valmistautumista tukien asiakaspalvelutehtävien toteuttamista, vähentäen henkilöstön muutostilanteeseen liittyvää epävarmuutta ja kuormitusta ja todennäköisesti vähentäen myös siirtymää pois TE-toimistojen palveluksesta ennen muutoksen toteutumista, turvaten näin osaavan työvoiman siirtymistä työvoimaviranomaisten palvelukseen.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee kannatettavana sen, että monialaisen palvelutarpeen arviointi pohjautuisi aiempaa vahvemmin asiakkaan todelliseen palvelutarpeeseen, eikä tarkkaan lain tasolla määritetyt asiakkuuskriteerit. Kaakkois-Suomen alueella on jo entuudestaan tehty laissa edellytettyä laajempaa yhteistyötä myös muiden kuin varsinaiset ns. TYP-kriteerit täyttäneiden palvelussa. Näemme hyvänä, että esitetty uusi laki tukee tällaista yhteistyötä tulevaisuudessa.

Koska Kaakkois-Suomen TE-toimistolla on useiden vuosien kokemus laajasta tuetun työllistymisen tarpeen asiakkaiden yhdessä Kelan, Kymsoten ja Eksoten kanssa toteutusta palvelusta, kannamme huolta siitä, miten esitetyn lain mukaista toimintaa voidaan todellisuudessa toteuttaa. Jo nykyisellä rahoituksella on nähty, että olisi ollut tarvetta kohdentaa palvelun yksilölliseen toteuttamiseen enemmän taloudellisia resursseja, siihen ei kuitenkaan ole ollut varaa, koska on tullut turvata myös kaiken muun lakisääteisen palvelun toimivuus. Sekä hyvinvointialueille, että Kaakkois-Suomen työllisyysalueille ollaan tulevaisuudessa osoittamassa aiempaa vähemmän rahoitusta. Onkin hyvin vaikea nähdä, miten tuolla rahoituksella on tosiasiasa mahdollista tuottaa tätä palvelukokonaisuutta esitetyn lain hengen tai pykälien mukaisesti.

Nuorten työllistymistä edistävään monialaisen tuen palveluihin liittyvien tahojen oikeus saada salassa pidettävää tietoa palvelujen järjestämistä varten? Esitys jättää melko avoimeksi sen, millaisesta palvelusta tässä nuorille kohdennettavasta palvelusta käytännössä olisi kysymys ja kenelle sitä kohdennettaisiin – olisiko se nykyisten Ohjaamojen kaltainen matalan kynnyksen palvelu kaikille nuorille vai rakentuisivatko palvelut hyvin eri tavoin eri puolella Suomea. Useiden vuosien rakentamisen jälkeen Ohjaamo yhteisenä brändinä olisi myös poistumassa, miten huolehditaan siitä, että palvelua on toisaalta saatavissa ja toisaalta se, että kohdejoukko löytää palvelun.

17 §:ssä esitetty nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus tulisi säätää ja toteuttaa kuten muutkin työvoimaviranomaisen järjestämistä varten kuuluvat palvelut siten, että se toteutuu luontevana osana muuta nuorten työllistymistä edistävää monialaisen tuen yhteispalvelua tai vaihtoehtoisesti siten, että sen järjestämistä varten olisi hyvinvointialue, jonne kohdennettaisiin ko. valmennukseen tarvittavat resurssit. Olisi myös outoa, että esitetyllä tavalla kehittämis- ja hallintokeskus neuvottelisi kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta – keiden kuntatoimijoiden, miksi ei työvoimaviranomaisen kanssa?

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Piikki Tiia
Kaakkois-Suomen TE-toimisto